

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Magjari, Hrvatje in Judi.

Naši sosede in bratje Hrvati imajo z Magjari skupni državni zbor in skupno ministerstvo v Budimpešti za skupne zadeve ali potrebe. Doma v Zagrebu pa jim gospodari ban in deželni zbor, ki pa ima veliko več pravice, kakor na primer naš štajerski ali kranjski. Uradni jezik je povsod hrvatski, grbi ali „vapni“ so pa le za skupne urade n. pr. finančne, poštne itd. na Hrvatskem skupni t. j. ogerski združen s hrvatsko-slavonskim, to pa s hrvatskimi napisi. Tako so se pogodili Hrvatje z Magjari l. 1868. ter je ostalo celih 14 let.

Mnogo Hrvatov kmalu sprva ni bilo veselo ove nagodbe. Pripuščala jim je preveč upliva Magjarov na Hrvatsko. Da so imeli prav, to se kaže čedalje bolj. Magjari porabljajo nagodbo v to, da s časom Hrvate popolnem vklonijo magjarskim koristim in gospodstvu. Vzeli so Hrvatom že Medjimurje, Reko (Fiumo), vzrinoli magjarskega nadškofa, železnice le tiste in tako stavili, ki so Budimpešti v korist, Zagrebu, Varaždinu itd. pa na škodo. Državne stroške ženejo čedalje više, davki naraščajo in iztirjevanje dače je silovito, neusmiljeno. V okolici Krapinski je nedavno bilo samo jeden den 30 eksekucijonov. Čedalje več magjarskih uradnikov, grajščakov prijaja na Hrvatsko.

Sedaj pritisnejo Magjari še huje, prelomijo nagodbo in ukažejo dosedanje grbe zameniti z novimi, kateri kažejo magjarske napise. To je bilo Hrvatom preveč. Začeli so povsod, naj preje v Zagrebu, trgati in pometavati magjarske grbe. Kmalu zavre po vsej deželi, ves narod je razburjen in preganja vse, kar na Magjara spominja, zlasti prijatelje magjarske, magjarone, ki so to, kar naši nemškutarji: „Udri, udri in der Stadt — Magjaronu strik za vrat“ pojejo in razbijajo, najhuje v Zagorji.

Štajerci smo nekdanj 80.000 zlatov plačali, da nam cesar ni puščal Judov v deželo. Nemški

liberalci in prijatelji Judov so pa nas spravili ob to predpravico. Vendar toliko sinov Izraelovih še ni privrelo k nam, kakor jih imajo na Ogerskem in Hrvatskem. Tukaj so našli novo obljubljeno deželo. Vse trgovstvo, krčmarstvo in oderuštvo (lihvarstvo) je v judovskih ali židovskih rokah, kar jim je nakopalo silno sovražstvo. Zato ni čuda, če sedaj čujemo, kako jih Magjari in Hrvatje preganjajo; to pa ne zavoljo vere, ampak le zavoljo čezmerne pohlepnosti. Čeravno so Judje tam narodni, napadajo jih povsod. Kedar kde na Hrvatskem magjarske grbe pomečejo, magjarone pretepejo, zavikne kdo: „Hajd na žide“ in takoj se zavalj ljudstvo v judovske štacune, krčme, hiše, da vse pokonča.

Magjarski minister Tisza je toraj slabo zadel, ko je ukazal magjarske napise izobešati in pometane zopet pribijati. Razdražil je Hrvate tako, da preganjajo njegove Magjare z Judi vred. Sedaj morajo naši vojaki na Hrvatsko, da vzdržijo red in mir.

Spomenica.

(Dalje.)

4. Žalibog, da nosimo sicer bremena nove dobe, a pravice še v dejanji in resnici malo ali nič ne uživamo. Še vedno se borimo kakor l. 1848 za dejansko enakopravnost. Tisti rod, ki je takrat borbo pričel, pada v grob, a sedanjí rod še vendar bje vedno isto vojsko, ter ni misliti, da bi kmalu bila povsod končana. L. 1848. prosilo je tedanje Slovensko društvo pri ministerstvu, naj uvede slovensko uradovanje in l. 1860. smo poslali ministru Schmerlingu velikansko peticijo, katero je podpisalo 20.000 Slovencev. V peticiji smo prosili, naj bi se v uradih tudi slovensko uradovalo in l. 1864. je cesar sam priznal enakopravnost slovensčine v uradih in šolah. Toda bilo je vse zastoj in zato so številni tabori isto zahtevali. Sedaj imamo Slovenci samo take državne in

deželne poslance, ki so pred volitvijo morali izpovedati, da si bodo prizadevali Slovencem pomagati do dejanske veljave njihovega jezika v šolah in uradih.

Kljubu temu moramo dasi žalostnim srcem priznati, da naš slovenski jezik še ne uživa enakopravnosti v šolah in uradih in, če pomislimo kakovost večine sedanjih uradnikov, uvidimo, da ž njimi niti mogoče ni izvrševati jezikovne enakopravnosti, ker slovenski niti ne umejo. Iz tega pa izvirajo vedni prepiri mej narodov zavoljo jezika. Vrh tega prihajajo iz tega, če pri nas uradniki obeh jezikov dobro ne znajo, razne krivice in časih največje nesreče. Navajamo samo dva slučaja:

a) V Mariboru ne zna komisar Leitner čisto nič slovenski, pa je šel s komisijo v Rače na Dravskem polju, kjer sta se dva slovenska kmeta tožila zaradi vode, ki je služila napajanju travnikov. Prvi kmet je imel zagovornika seboj, g. notarja in poslanca dr. Radaja, ter je po njem dal svoje zahtevanje in uzroke zanj v protokol. Drugi pa je prišel sam, a govoril samo slovenski ter ustno izpovedal tudi svoje zahtevanje in uzroke, toda v protokol jih ni mogel dati, ker ga politični komisar ni umel. V zadregi vpraša komisar g. dr. Radaja, kaj neki hoče slovenski kmet? Ta ga zavrne, da on zamore kot zagovornik zastopati le jednega kmeta, ne pa obehdvuh, ker sta si nasprotnika. Tako so stali več ur in ničesa opravili, dragi komisijon pa sta bržas kmeta plačala.

b) Žalostnejši pa je drugi slučaj, ker je imel krvavih nasledkov in še sedaj ni končan. V mislih imamo nesrečni upor slovenskih vinogradarjev v Sromljah zoper trtno-uš-komisijo, kjer so žandarji jednega kmeta ustrelili. Kmetski ljudje Brežiškega okraja so morebiti sedaj najubožnejši v celi deželi. Pravi siromaki so, če jim vinske gorice ne obrodijo. To pa se godi že več kakor 10 zaporednih let. Letos je vendar jedenkrat vinska trta z obilnim in lepim grozdem obložena. Toda sedaj pride trtno-uš-komisija, udara v vinograde in začne trsje z grozdem obloženo ruvati in izkopavati. Takšno silovito ravnanje moralo je ljudi tem bolj žaliti, ker niso vedeli nič o cesarskeji postavi o zatiranji trtne uši in ker sploh niso bili prav prepričani o nevarnosti tega novega škodljivca. Razen tega vznemirjali so ljudi najneumnejše govorce; n. pr. Judje so g. Šnidersiču v Brežicah, ki je trtno uš v Kapelah zasledil, obečali 50.000 fl., če pomaga v 10 letih Bizeljske vinograde uničiti. Tukaj je toraj bilo treba opaznega postopanja in

pouka. Žalibog se to ni zgodilo, a tudi zgoditi moglo ni; kajti od ministerstva poslani trtno-ušni potovalni učitelj g. Hanzelj ni zmožen slovenski kaj razlagati. Od ove komisije ni umel nobeden prav slovenski. In naposled spremljal je dne 13. julija trtno-ušno-komisijo v Oklukovo okrajni komisar g. dr. Gaymaier, ki ne zna slovenski. Nihče v to poklicanih mož ni mogel razburjenega ljudstva pomiriti, nihče poučiti. Kar se je potem zgodilo, to je sedaj sodnji izročeno. Žandarji so jednega kmeta k priči ustrelili, jednega hudo ranili; prišlo je 200 vojakov iz Maribora, potem pa še preiskovalni sodnik iz Celja, ki je 11 kmetov dal dva po dva zvezati in v Brežice in Celje odgnati. Nepopisljiva je žalost zapuščenih žen in otrok, to pa ob takem letnem času, ko je toliko najsilnejšega dela zunaj. Pravijo pa vsepovsod ljudje, da bi bilo vse to izostalo, ko bi slovenščine zmožni gospodje bili ljudstvo o pravem času poučili in pomirili. To je tedaj drugi žalostni slučaj in dokaz, kam pridemo, če uradniki na slovenskem Štajerskem slovenski ne znajo.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Kedaj trgati in kako hranjevati peščeno sadje, t. j. jabelk in grušek.

Trenutek sadje trgati se ravna popolnoma po času zrelosti raznovrstnih sadnih sort. Natanko ga morejo le prav skušeni sadjerejci pri vsaki sorti določiti in povedati.

Skušali so za vsako sadno sorto določeni trenutek zrelosti ustanoviti, vendar je to le poprečno zanesljivo, ker zrelost zavisi od kakovosti zemlje, od klimatične lege stališča, od vremenskih razmer in še od mnogih drugih okoliščin, ki provzročujejo, da je sadje prej ali slej zrelo. Tudi ni pri isti sorti in pri istem drevesu ta čas vsako leto isti. Včasih sadje kterelega drevesa za celih 14 dni pozneje dozori, kakor druga leta, akoravno vremenske razmere zorenju nič manj ne ugajajo kakor druga leta.

Sadjerejec mora toraj na razne prikazni svojo pozornost obračati, ki mu deloma na tanko, deloma vsaj blizo pravi čas naznanjajo, kedaj se ima sadje z dreves jemati.

Čas trgatve pri tako imenovanem ranem sadju se da lahko spoznati, ker se tako sadje, brž ko na drevesu dozori, potrgati mora. Zrelost se pa kaže po spremenjeni bolj živi barvi sadov, po lahkem odlusčenju peceljna od drevesne vejice in pa po črnih ali rujavih peškah v prerezanem sadu.